

**Medzinárodná vedecká konferencia
Slovenského filozofického združenia pri SAV**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF THE SLOVAK
PHILOSOPHICAL ASSOCIATION OF THE SLOVAK ACADEMY OF
SCIENCES**

**TECHNOLÓGIE: VZOSTUP
ALEBO ÚPADOK?**

Technology: Rise or Fall?

9. 10. 2024 – 11. 10. 2024

**Kongresové centrum SAV v Smoleniciach
Congress Center of the Slovak Academy of Sciences
Smolenice, 9.-11. October, 2024**

www.sfz.sk

Medzinárodná vedecká konferencia/International Scientific Conference

TECHNOLÓGIE: VZOSTUP ALEBO ÚPADOK?

Technology: Rise or Fall?

Hlavný organizátor/ Main organiser: Slovenské filozofické združenie pri SAV/ Slovak Philosophical Association of the Slovak Academy of Sciences

Spoluorganizátori Co-organisers: Filozofický ústav SAV v Bratislave a Katedra filozofie a dejín filozofie FF UK v Bratislave/ Institute of Philosophy of the Slovak Academy of Sciences, and Department of Philosophy and History of Philosophy Comenius University in Bratislava

Vedecký výbor/ Scientific Committee: prof. James Tartaglia, PhD., prof. PhDr. Emil Višňovský, PhD., doc. Raul Hakli, PhD., doc. Richard Šťáhel, PhD., doc. Andrea Javorská, PhD., doc. Andrej Kalaš, PhD., PhDr. Daniela Vacek, PhD.

Organizačný výbor/ Organising Committee: predseda/chair - doc. Andrea Javorská, PhD., PhDr. Dušan Hruška, PhD., doc. PhDr. Andrea Klimková, PhD., Mgr. Michal Zvarík, PhD., PhDr. Tomáš Károly, PhD., Mgr. Lukáš Arthur Švihura, Mgr. Martin Foltin, PhD.

Plenárne prednášky/Plenary Lectures:

Prof. James Tartaglia, Ph.D.: Technology, Solipsism and Philosophical Education

Keele University, United Kingdom

Some dominant directions in technological development are solipsistic and undermining of meaning in human life. Living online or in virtual realities transforms what was previously a purely academic problem of other minds into a real-world problem, as well as making it much harder for us to view our activities as meaningful; although a revealing coping strategy for dealing with this situation has emerged in the phenomenon of “speedrunning”. Following Hans Jonas, I think the only realistic prospect of changing this direction of travel is for technological development to be brought into the fold of popular democratic politics. I argue that this would require the public to have far greater philosophical awareness than at present and that our current problems with technology are essentially philosophical.

Doc. Raul Hakli, Ph.D.: Artificial Agents, Responsibility, and Trustworthiness

University of Helsinki, Finland

I will argue that artificial agents like AI systems and robots cannot be morally responsible for their actions due to their lack of autonomy. I will then ask whether so-called “social robots” can be understood as social. Concepts like “sociality”, “intentionality”, and “agency” have stronger and weaker senses, and I argue that the conditions of the stronger senses are too stringent for robots to satisfy. For instance, in the strong sense of the term, “sociality” entails the capacity to enter social agreements or make social commitments

that create obligations. Since robots cannot bear responsibility, they cannot have obligations and hence they cannot be social in the strong sense required for being full participants in human social practices. However, we may still attribute intentional agency and sociality to robots in some weaker senses, for instance, in an interpretivist sense for pragmatic purposes like prediction and action coordination. This enables and smoothens interaction between humans and robots without leading to erosion of the concepts that characterize human social interactions. I will also discuss the consequences of these conclusions to approaches like "trustworthy AI" and "responsible robotics". If responsibility and trustworthiness cannot be properly attributed to artificial agents, then responsible and trustworthy technology development must come down to arranging human institutions in a responsible and trustworthy manner.

Prof. MUDr. Daniela Ostatníková, PhD.: *Percepcia a kognitívne spracovanie informácií ľudským mozgom*

Fyziologický ústav, Lekárska fakulta UK v Bratislave

Od poslednej dekády minulého storočia pozorujeme nevidaný rozmach výskumu mozgu a uplatňovanie nových neurovedných objavov v medicínskej praxi. Toto obdobie, nazvané "Dekáda mozgu", bolo veľmi plodné a vyústilo do vývoja nových farmák, objavov genetických mutácií ako príčin neurologických a psychiatrických chorôb a prinieslo kvantitatívny aj kvalitatívny rozmach počítačovej neurovedy a umelej inteligencie. V prvom desaťročí 3.tisícročia sa pozornosť neurovedcov koncentrovala na duševné poruchy a teraz hovoríme o dekáde digitálneho výskumu mozgu. Vedecké pokroky dosahujeme prepájaním neurovied s počítačovou technológiou a novou úrovňou interprofesijnej spolupráce a translácie do kliniky.

Mozog je najzložitejšou štruktúrou, ktorú neurovedy skúmajú a je otázne, či nám napriek technologickému pokroku dovolí poznať všetky svoje schopnosti. Ľudský mozog sa vyznačuje kognitívnou brilantnosťou, ktorá mu umožňuje odpovedať aj na nepoložené otázky – hovoríme o ľudskej kreativite. Vyznačuje sa tiež adaptabilitou, schopnosťou učiť sa, pamätať si a predvídať na základe predchádzajúcich skúseností – hovoríme o kognitívnej flexibilitate. Emócie sú hlavnými motívátormi ľudského konania a zabezpečujú nám ochranu seba a ľudského rodu. Ako povedal Exupéryho malý princ, najdôležitejšie veci sú našim očiam neviditeľné, poznávame ich srdcom.

Mozog každého človeka sa vyvíja na základe spolupráce génov a prostredia. Táto jedinečná interakcia vytvára unikátny mozog s unikátnymi funkciami v každom z nás.

Celkom osobitnú výzvu tvorí poznávanie mozgu a mozgových funkcií autistických jedincov. Výrazný nárast prevalencie autizmu vyvoláva záujem

vedcov, ale aj verejnosti o pochopenie systemizácie kognitívnych schopností v čase výrazného vzostupu umelej inteligencie.

Prof. PhDr. Emil Višňovský, CSc.: *Homo technologicus vs. Homo humanus*

Katedra filozofie a dejín filozofie, Filozofická fakulta UK v Bratislave

V prvej časti prednášky sa budem venovať podstate technológie z filozofického hľadiska. Človek je *homo technologicus*, čo znamená, že technológia patrí k podstate jeho bytia, ktoré je bez technológie nemožné. To má závažné konzekvencie, napr. (bio)technologický determinizmus (technológia určuje a rieši všetko, vrátane osudu ľudstva). V druhej časti prednášky nadviažem základnými filozofickými otázkami umelej inteligencie (UI). Čo je umelá inteligencia z filozofického hľadiska a ako o nej filozoficky myslieť? Napokon v tretej časti poukážem na potrebu humanizácie technológie a UI a predstavím koncept technologického (digitálneho) humanizmu.

PROGRAM

Programme

Streda 9. októbra 2024

Wednesday/ October 9, 2024

11:00-13:00

REGISTRÁCIA ÚČASTNÍKOV

13:00

Otvorenie konferencie: príhovor predsedníčky SFZ pri SAV - doc. Andrea Javorská, PhD./ Opening of the Conference - President of the Slovak Philosophical Association Slovak Academy of Sciences - Assoc. Prof. Andrea Javorská, PhD.

13:15-15:45

Rokovanie v sekciách/ Conference Sessions

Chair: Andrea Klimková

13:15-13:45 Daniela Vacek, PhD. PhD.: *Against artificial achievements*

13:45-14:15 Irina Starikova, PhD.: *Exploring the Philosophical Implications of AI in Mathematical Problem-Solving*

14:15-14:45 Jiří Kučera, Mgr.: *Artificial Intelligence and God: new religion for AI spirituality?*

14:45-15:15 Petr Kocina, PhD, LL.M.: *The Possibilities of Using AI in the Development of Spiritual Intelligence on Ethics Courses: A Non-Religious Perspective*

15:15-15:45 Juraj Podroužek, Mgr., PhD., Adrián Gavorník, PhD.: *The Role of Moral Sensitivity in Developing Trustworthy AI*

15:45-16:00

Coffee Break

16:00-18:45

Plenárne prednášky/Plenary Sessions

KEYNOTE SPEAKERS

Chair: Andrea Javorská

16:00-17:00

Prof. JAMES TARTAGLIA, PhD. (Keele University, United Kingdom)

Technology, Solipsism and Philosophical Education

17:00-18:00

Doc. RAUL HAKLI, PhD. (University of Helsinki, Finland)
Artificial Agents, Responsibility, and Trustworthiness

18:00-18:45

Diskusia/ Discussion

19:00

Conference Dinner

Štvrtok/ Thursday
October 10, 2024

9:15-12:15

Plenárne prednášky/Plenary Sessions
KEYNOTE SPEAKERS

Chair: Andrej Kalaš

9:15-10:15

Prof. MUDr. DANIELA OSTATNÍKOVÁ, PhD. (Lekárska
fakulta UK v Bratislave)

Percepcia a kognitívne spracovanie informácií ľudským mozgom

10:15-10:45

Diskusia/ Discussion

10:45-11:45

Prof. PhDr. EMIL VIŠŇOVSKÝ, PhD. (Filozofická
fakulta UK v Bratislave)

Homo technologicus vs. Homo humanus

11:45-12:15

Diskusia/ Discussion

12:15-13:30

Obed/ Lunch

13:30-19:00

Rokovanie v sekciách/ Conference Sessions

Miestnosť A

Chair: Dušan Hruška

13:30-14:00 Ondrej Marchevský, doc. Mgr., PhD. : *Technika parovoza a jej vplyv na formovanie filozofických pokolení 20. storočia. Prí(kl)(p)ad Ladislav Szántó*

14:00-14:30 Peter Mlynarčík, doc. PhLic. Ing., PhD.: *Filozofické aspekty technologického pokroku Stanislava Lema (1921-2006) v práci Summa technologiae (1964)*

14:30-15:00 Anna Mravcová, PhDr. PhD.: *Environmentálne občianstvo podporené umelou inteligenciou: posilnenie postavenia jednotlivcov pri riešení environmentálnej krízy*

15:00-15:30 Magdalena Mruszczczyk, PhD.: *Nowe możliwości a dawne dążenia. Natura człowieka w ujęciu transhumanizmu*

Miestnosť B

Chair: Tomáš Károly

13:30-14:00 Slavomír Gálik, prof. PhDr. PhD.: *Umelá inteligencia – možnosti a riziká pre človeka*

14:00-14:30 Richard Šťahel, doc., Mgr., PhD.: *Environmentálno-politické riziká technológií umelej inteligencie*

14:30-15:00 Ivan Koniar, Mgr. PhD.: *O problémoch pojmu autonómia*

15:00-15:30 Martin Nuhlíček, Mgr. PhD.: *Konšpiračné teórie ako predmet filozofického záujmu*

15:30-16:00

Coffee Break

16:00-19:00 Rokovanie v sekciách / Conference Sessions

Miestnosť A

Chair: Michal Zvarík

16:00-16:30 Eva Smolková, doc., PhDr., CSc.: *K otázke ovplyvňovanie kvality života technologickými prostriedkami*

16:30-17:00 Peter Kyslan, doc., Mgr., PhD.: *Virtuálna realita a filozofická prevencia*

17:00-17:30 Sabína Gáliková Tolnaiová, PhDr. PhD.: *Nové mediálne technológie ako dimenzia (trans)formácie nášho života*

17:30-18:00 Lenka Kocinová, Mgr. PhD.: *Hranice vo filozofii umelej inteligencie*

18:00-18:30 Zuzana Zelinová, Mgr. PhD.: *Kampaň proti sex robotom: späť k Aristotelovi?*

18:30-19:00 Katarína Mayerová, PhDr., PhD. – Dušan Hruška, PhDr., PhD.: *Heideggerove zamyslenie nad technikou. Je Heideggerova kritika (dnes) oprávnená?*

Miestnosť B

Chair: Andrej Kalaš

16:00-16:30 Škára, Martin, PhD. – Medvecký, Martin, Mgr.: *Leibniz a virtualita*

16:30-17:00 Adam Greif, Mgr. PhD.: *Proti všeobecnej umelej inteligencii*

17:00-17:30 Andrea Klimková, doc. PhDr., PhD.: *Kam až siaha etika AI: potrebujeme prekročiť ľudský horizont?*

17:30-18:00 Lukáš Arthur Švihura, Mgr. PhD.: *Kantova etika v ére Priemyslu 4.0*

18:00-18:30 Tomáš Károly, PhDr. PhD.: *Metafyzicky nevyhnutné odlišnosti medzi ľuďmi a robotmi*

19:00

Večera/ Dinner

Piatok/ Friday
October 11, 2024

9:00-12:00 Rokovanie v sekciách / Conference Sessions

Chair: Lukáš Arthur Švihura

9:00-9:30 Martin Foltin Mgr., PhD.: *Zodpovednosť v Digitálnom Veku*

9:30-10:00 Viktor Morháč, Mgr.: *Ako technológie a digitalizácia zvyšujú alebo znižujú sociálne nerovnosti?*

10:00-10:30 Miroslava Klečková, Mgr., PhD.: *Technológie a paradigmy spravodlivosti*

10:30-11:00 Patrik Ismael Májovský, Mgr.: *Semiotické prelamanie technopátosu a ideológie (auto)mobilizmu*

11:00-11:30 Andrea Javorská, doc., PhD.: *Intuícia, pravdepodobnosť a existenčné riziká*

11:30-12:00 Roman Pikulik, Mgr.: *Spievajú sirény o konci internetu? Dromologická sonda do niektorých dôsledkov chatbottov- bezbariérový prístup*

12:00

Obed/Lunch

Záver konferencie/ End of the Conference